

■ article

REVISTA D'HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA CATALANA,
Número 5, 2013 | Print ISSN 2014-1572 / Online ISSN 2014-1564
DOI: 10.2436/20.3001.02.77 | P. 65-75
Data de recepció: 5/07/2011 / Data d'admissió: 12/12/2011
<http://revistes.iec.cat/index.php/JOCIH>

L a filosofia al País Valencià durant les primeres dècades del franquisme

Noèlia Mateu

Societat de Filosofia del País Valencià
noelliamateu@yahoo.es

resum

Amb l'arribada del franquisme a la Universitat de València, el món acadèmic s'enfonsa en una atmosfera decadent que resulta irrespirable per a qualsevol persona amb aspiracions intel·lectuals. Tot comença amb un falangista que, sense rebre cap ordre, decideix assaltar la Universitat; immediatament els antics professors són destituïts. En aquests moments, a la facultat de filosofia, la ideologia és més important que la preparació docent, i l'ambició pel poder i per guanyar més prestigi dirigeix tota la trajectòria professional dels nous professors.

paraules clau

Franquisme, filosofia, Franciso Alcayde Vilar, Sabino Alonso Fueyo.

Manuel Batlle Vázquez fou un catedràtic de Dret de la Universitat de Múrcia, amb prou sang freda per assaltar la Universitat de València i convertir-la del republicanisme al bàndol franquista en només unes hores. Formava part d'un grup de quintacolumnistes¹ que el matí del 29 de març de 1939 es va llançar cap a l'ocupació de la Universitat, just un dia abans que les tropes franquistes irrompessin a València. Va dirigir totes les maniobres d'una manera ràpida, eficaç i organitzada amb una seqüència que paga la pena de reproduir.

El primer pas fou presentar-se a la Universitat el matí del 29 amb la companyia de la resta de quintacolumnistes, alguns d'ells professors depurats

1 La «Quinta Columna» fou una associació dedicada a l'organització de falanges clandestines que servien com a contingent d'ajuda perquè les tropes franquistes entressin a la zona republicana. Aquesta agrupació tenia entre les seves funcions socórrer els presos abandonats i proporcionar aliments i altres mitjans necessaris per a la supervivència de les famílies dels «màrtirs» morts.

durant l'etapa republicana. De seguida decidí que algú hauria de fer-se càrrec del rectorat i, com no podia ser d'una altra manera ell mateix va assumir-ne la responsabilitat fins que les entitats pertinents poguessin intervenir i imposar els seus desitjos. Com a tasca derivada d'aquesta darrera decisió va haver d'escollir quins serien els nous professors, almenys de manera temporal. Per a aquesta feina va triar aquells que havien estat perseguits i expulsats de l'educació republicana. A les quatre de la vesprada ja tenia triats tots els degans i professors, no solament dels d'estudis superiors, sinó també els que ocuparien els instituts i els centres de segon ensenyament. De manera que, a aquesta mateixa hora, redactà l'acta conjunta de la seva presa de possessió com a rector i dels nomenaments dels nous professors.

Tota aquesta ocupació havia estat decidida i efectuada sense el beneplàcit de les autoritats franquistes. Ni tan sols les tropes que avançaven cap a València estaven assabentades dels moviments de Batlle, però la sorpresa va ser rebuda amb agraiement. La Dirección del Servicio Nacional de Enseñanza Superior y Media del Ministerio de Educación Nacional havia designat dos delegats que s'havien d'encarregar de l'ocupació universitària a València: Josep Gascó Olivares, catedràtic de Ciències i antic vicerector destituït per les autoritats republicanes, i Antoni Ipiens Lacasa, també catedràtic de Ciències. Ambdós delegats es presentaren al rectorat el 31 de març i es trobaren la nova situació: una reestructuració perfectament dirigida i organitzada per un nou rector a qui ningú li havia manat la feina i molt menys l'autonomenament. Suposem que l'ensurt inicial es convertí de seguida en la satisfacció de trobar algú que havia fet, i amb molta «correcció», la feina que ells tenien encomanada. Van titllar de lloable l'esforç de Batlle i l'instaren a continuar com a rector interí fins que el Ministeri adjudiqués a algú aquest càrrec.

I així continuà el quintacolumnista d'aquesta història al capdavant de la Universitat de València fins al 24 d'abril, quan Josep Maria de Zumalacárregui i Prat fou nomenat per a substituir-lo. Batlle tornà llavors a Múrcia, on fou nomenat degà de la Facultat de Dret. La seva ascensió en l'escalafó, però, continuà, i el 1944 obtingué el rectorat de la Universitat de Múrcia, el qual va utilitzar per mantenir aquella universitat en la mediocritat que, segons ell, es mereixien les províncies. Una mediocritat que garantís la tranquil·litat i eliminés tota possibilitat d'alteracions o revoltes a dins dels seus dominis. Va tenir dues oportunitats d'ocupar, a Madrid, el càrrec de Magistrat del Tribunal Suprem, però les va declinar argumentant el següent motiu expressat en la inauguració del curs 1957-58: «*Dios me ha deparado que hable desde el sillón electorab*».²

2 M. Batlle Vázquez, *Consideraciones sobre pedagogía jurídica*. Múrcia. 1957 (citat. per M. E. Nicolás Marín en «Murcia durante la dictadura de Franco» a *100 años en la región de Murcia*, Múrcia: La Verdad, 2002, p. 177).

El 1975, quan ja era a prop de la jubilació, Manuel Batlle fou destituït per friccions amb el Ministeri. Uns mesos després, va morir.

Del fugaç rectorat de Batlle a la Universitat de València en va treure profit Francesc Alcayde Vilar. Aquest professor valencià va saber estar al lloc idoni en el moment perfecte. Va nàixer el 30 de juny de 1889 al número 9 del carrer Pasqual i Genís, essent el fill primogènit d'un metge que després tindrà dos fills més: Manolo i Antonio. La seva infantesa –almenys en les reminiscències que ell mateix deixà consignades– fou la del típic fill de família benestant de la ciutat de València a l'inici del segle xx, incloses les temporades d'estiu a Cabanyal i les estades a la masia de l'àvia materna, situada entre Gillet i el Sant Esperit. Cursà els estudis secundaris a l'Institut Lluís Vives, on aconseguí el premi extraordinari de Batxillerat, i es plantejà seguir les petjades del pare en la carrera de medicina, però el propi progenitor fou qui li tragué del cap aquestes intencions. Finalment, es va decantar per començar la carrera de Ciències Exactes.

La família se'n va anar a viure a Madrid per qüestions laborals i allí fou on un amic estudiant de filosofia el va portar a una conferència del catedràtic Adolfo Bonilla Sanmartín, continuador dels estudis sobre la història de la filosofia que havia iniciat Marcelino Menéndez y Pelayo. Sabem que aquella experiència va ser decisiva en la vida acadèmica del nostre personatge. Impressionat, Alcayde Vilar cregué descobrir la seva vertadera vocació i decidí deixar les matemàtiques per a començar la carrera de filosofia. En la nova orientació que donà als seus estudis, tingué com a professors Ortega y Gasset, a Metafísica, o l'esmentat Bonilla Sanmartín, a Història de la Filosofia i a Psicologia. Una vegada acabada la carrera es va doctorar amb Ortega y Gasset, amb una tesi titulada *Las pasiones como enlace entre el cuerpo y el alma* i, tot seguit, es va dedicar a preparar les oposicions. Al cap de quatre anys i mig va obtenir, finalment, una càtedra d'universitat.

El seu primer destí fou Santiago de Compostel·la, on ocupà la càtedra de Lògica Fonamental. En aquesta ciutat romangué tres anys, que va aprofitar per escriure una obra de teatre i celebrar el seu matrimoni amb Carmen Miranda, filla de l'antic Capità General de Cartagena, amb qui havia començat a festejar durant la seva estada a Madrid. A continuació va marxar cap a Saragossa, allí va viure amb la seva esposa tres anys en un hotel (sabia que aquesta ciutat tampoc no seria la definitiva). Recordem que, durant el franquisme, les anades i tornades dels catedràtics per les «universitats de províncies» eren memorables. Tot plegat, en un intent desesperat de la majoria per acabar a Madrid. Però a Francesc Alcayde li esperava un altre destí, i sembla que ell no va fer res per canviar-lo: no tenia aquelles aspiracions centralistes tan generalitzades entre els seus coetanis. La següent ciutat en el seu particular i agitat itinerari fou Salamanca, on feia de rector Miguel de Unamuno, de qui Alcayde s'omplia d'orgull d'haver conegut. Així, contava que era un home amb un caràcter i un físic imponents, envoltat sempre

d'estudiants d'altres universitats i de viatgers que el buscaven per tal de demanar-li un autògraf. Després de Salamanca encara passà per Granada, tot just abans d'arribar al seu últim destí: València. Fou el 1931, quan ja tenia 42 anys, que va poder tornar a la seva ciutat natal. La plaça de la universitat valenciana havia estat la meta que sempre havia perseguit. Allí va aconseguir, el 1932, ser regent de la càtedra Lluís Vives, de la qual més tard diria el següent: «Ha estat una tasca – traduïm de l'espanyol– poc egoista, ja que s'ha fet sacrificant la vanitat del renom individual en benefici de la universal difusió del nom de Lluís Vives i de la seva doctrina. D'aquesta manera no hem fet més que seguir els ensenyaments del mestre quan ens diu que el professor no ha de buscar en la càtedra la seva glòria i renom personal, sinó la glòria i el renom d'aquell que formulà les doctrines que ell explica. I així ho he fet jo des de la Càtedra de Lluís Vives, que regento. Això no m'ha donat fama ni glòria personal: però jo he donat glòria i fama des d'aquí a Lluís Vives».

El que encara no he comentat d'Alcayde és que s'havia adherit al corrent ideològic del valencianisme (del valencianisme d'abans de la Guerra Civil). Crec convenient explicar aquesta posició: el valencianisme d'Alcayde era un regionalisme, no un nacionalisme. No hi havia llavors catalanisme ni anticatalanisme en aquest corrent perquè no es presentava com una possibilitat la separació d'Espanya. Les actuals característiques típiques, tant dels corrents catalanistes valencians com dels corrents catalanòfobs, no tenien res a veure amb el regionalisme que en els anys trenta es propalava tímidament a València. L'independentisme no era ni de lluny el destí que Alcayde Vilar, ni cap altre valencianista en aquells moments, hagués imaginat per a la seva terra. Només pretenien reformar l'Estat espanyol perquè abandonés la postura centralista i donés més reconeixement a la cultura valenciana, però sense deixar d'atorgar a Espanya els mèrits dels fruits, i també els fruits conreats a València. S'entenia el problema del valencianisme com un culturalisme. Es tractava, entre d'altres objectius, de fomentar i propagar la cultura valenciana. Ara bé: allò que enteni- en com a «cultura valenciana» no solia anar més enllà dels discursos i poemes recarregats sobre el bucòlic paisatge, o de la cursileria pedant respecte de la psicologia amable i assossegada dels habitants de la zona de València. En definitiva, evasions poètiques a base d'esmorzars de botifarra i llonganissa a l'ombra del taronger...

Per damunt de dretes i d'esquerres, la qüestió de la valencianitat agafà un paper fonamental en la ideologia política d'Alcayde, i això es va fer palès en articles com ara «Valencianisme i la dignitat» (del maig del 1933) o «La muralla duanera» (també del maig del 1933).

A la Universitat de València, durant el període republicà, la seva posició fou preminent: a més de dirigir la Càtedra Lluís Vives, fou nomenat membre del Patronat de cultura i director del Seminari de Pedagogia. En les institucions cul-

turals valencianistes tingué, igualment, una excel·lent acollida: fou membre del Centre de Cultura Valenciana i del Rat Penat.

En qüestions de filosofia es presentava com un pensador catòlic, tot i que no escolàstic. Hem d'explicar que l'escolàstica era tradicionalment el corrent filosòfic imperant a les universitats de l'estat espanyol. Sembla que les influències d'Alcayde eren unes altres. Recordem que va fer la tesi amb Ortega, que el dugué a estudiar, ni que fos superficialment, les obres de Kant i de Husserl. Tanmateix, el seu veritable tutor a l'hora de començar l'estudi de la filosofia va ser Bonilla, que despertà la seva vocació i l'encaminà cap a l'estudi de la psicologia especulativa; un dels seus principals interessos com a filòsof. Dins de la psicologia especulativa, tractarà els assumptes de la psicologia dels pobles i de les emocions, i les passions. Sobre les emocions i les passions escriurà uns quants llibres, entre els quals cal remarcar *Las emociones*.³

A *Las emociones*, on dona un lloc important a Bonilla en els agraïments inserits en el pròleg, recull les teories de les emocions d'Aristòtil, dels estoics, de Lluís Vives, d'Espinoza, de James, de Darwin i de Camper. A partir de l'examen d'aquestes teories, extrau la conclusió que hi ha dues teories generals oposades, però que totes tenen alguns factors comuns. Totes accepten tres punts: 1/ Que hi ha una representació. 2/ Que hi ha un estat d'ànim anomenat emoció. 3/ Que hi ha canvis orgànics, alteracions corporals i altres reaccions físiques.

La diferència entre les dues teories generals oposades radica en el fet que la primera, mantinguda per James, estableix que les alteracions físiques són la causa de les emocions, mentre que la teoria que defensen Descartes, Darwin i d'altres afirma que, pel contrari, les emocions són la causa de les reaccions del cos.

Alcayde Vilar adopta la teoria de James al·legant que els nostres canvis orgànics alteren el to sentimental de les nostres representacions. La seva argumentació es basa en l'observació del fet que, quan ens sentim malament o estem marejats, fins i tot allò més plaent, com ara una bona olor o el so d'una cançó, ens pot produir malestar; mentre que quan ens trobem bé interpretem com a positius aquells tons que podrien bonament haver-se interpretat com a negatius.

El capítol tercer d'aquest llibre —«Las emociones y la vida total psíquica»— va ser reproduït paraula per paraula a *Las pasiones como enlace entre el alma y el cuerpo*. A continuació, el llibre inclou un apartat on detalla experiments realitzats amb joves i adults sobre les emocions que senten en algunes circumstàncies i quines reaccions físiques entren en joc en aquells moments. Per últim, es fa una classificació i descripció detallada de cadascuna de les emocions que creu l'autor que podem sentir al llarg de la nostra vida, i afegeix com a colofó un text en italià del segle xvii anomenat *Trattado di Fisionomia*, que relaciona anatomia i psicologia,

---

3 *Las emociones* (3ª ed.). Madrid: Suc. de Rivadeneyra.

i pretén explicar quines característiques físiques delaten trets concrets de la personalitat. En acabar la transcripció, diu: «Així acaba aquest manuscrit inèdit. Com pot veure's, és rudimentari, arbitrari i més propi per servir d'aliment espiritual a una gitana que com a element científic. Tanmateix, en l'època en què va ser escrit no hi hem trobat cap tractat sobre aquest tema que indiqui més serietat. Cal distingir entre l'art de descobrir les emocions per mitjà de l'expressió i l'art de descobrir el caràcter per mitjà de la fisonomia. L'expressió d'una emoció és l'emoció mateixa exterioritzada, mentre que la fisonomia de l'individu pot, de vegades, falsejar completament i inconscientment el seu caràcter».

Un altre camp a dintre de la filosofia que Alcayde investigarà serà el de l'estudi de la tradició regional-nacional valenciana, on s'inclouran els seus treballs sobre el vivisme. Aquests treballs, naturalment, estaven íntimament relacionats amb el seu valencianisme i eren com una mena de carta de presentació «filosòfica» entre els regionalistes.

Però, uns quants anys després, durant la Guerra Civil, Alcayde veurà minvada la seva posició acadèmica. Per l'ordre del 22 de gener de 1937 va ser catalogat de «desafecte» amb molts altres professors. La seva declarada neutralitat política (sostinguda sobre la idea de donar prioritat al regionalisme) va despertar les sospites de les autoritats governamentals respecte de la seva fidelitat al règim polític republicà. El declararen «disponible governatiu», cosa que, de fet, significava romandre temporalment aïllat de la universitat i perdre un terç del sou associat al càrrec. Va tenir sort, perquè la sanció que li fou aplicada era de les més lleus. Aquest fet el va marcar, en acabar la guerra, com un dels «represaliats» per la República, circumstància que l'ajudà a crear-se un lloc a la nova universitat de l'etapa franquista.

I ací és on tornem al principi de la nostra història: tornem a situar-nos al costat de Manuel Batlle. Alcayde va aprofitar la seva dissortada conjuntura per a unir-se als quintacolumnistes i formar part del cop a la Universitat republicana, el 29 de març de 1939. Amb aquesta acció es va guanyar de seguida, el mateix dia de l'ocupació, el càrrec de degà de la Facultat de Filosofia i Lletres. Només hi havia llavors quatre facultats a la Universitat de València i, per tant, només es necessitaven quatre degans. Alcayde va formar part d'aquest petit grup selecte junt amb Miquel Martí Pastor (Facultat de Medicina), Salvador Salom Antequera (Facultat de Dret) i Francesc Beltran Bigorra (Facultat de Ciències). La seva estada al deganat es va allargar fins al 1946. Just un any abans que es doctorés Sabino Alonso-Fueyo Suárez, amb qui Alcayde va mantenir una relació molt especial.

Sabino Alonso va néixer a Lada, Astúries, el 14 de gener de 1909. Era fill d'un assalariat d'una explotació minera que va decidir enviar el seu fill a fer carrera eclesiàstica. A nou anys ingressà al Seminari d'Oviedo, on pretenia preparar-se per als estudis religiosos i la vida de frare cursant Humanitats, Filosofia i Teolo-

gia. Però, després d'algun canvi d'establiment⁴, la vocació li durà poc i el 1927, quan ja tenia divuit anys, va abandonar el seminari per a estudiar el Batxillerat a la ciutat. El 1931 es va llicenciar en Dret per la Universitat d'Oviedo, just pocs anys després d'haver començat el seu treball com a escriptor tant en el camp de la poesia com en el de la prosa. S'estrenà amb algunes publicacions en revistes i periòdics locals com *Alas*, *Covadonga*, *Verano Astur*, *La Tribuna*, *El Lunes* i *Región...* Tots aquests treballs foren realitzats sota els pseudònims de *Saba*⁵ i *Florestán*.

La dedicació periodística continuarà tota la vida de l'asturià, que, des de 1930 fins a 1936, formarà part de l'equip de redactors de *Región* i en algunes temporades realitzarà, fins i tot, les tasques de redactor en cap i director d'aquest periòdic. Però, a més, farà de professor en algunes acadèmies i exercirà la tasca d'advocat.

A Madrid, es doctora en Filosofia el 1947, amb la tesi *Concepción política de Saavedra Fajardo*, que li dirigí Yela Utrilla, cap falangista⁶ a Astúries des d'abans de la Guerra Civil. També es doctora en Dret aquest mateix any, però l'èxit l'aconseguirà en el periodisme i la filosofia, tot i que amb ajudes externes.

Cap als anys quaranta, després de treballar a Valladolid per al periòdic *Libertad* durant cinc anys, sabem que Sabino Alonso Fueyo es traslladà a València per a acceptar una oferta molt apetitosa: el càrrec de subdirector del diari *Levante*. Allí serà on coneixerà Francesc Alcayde Vilar, amb qui forjarà una llarga relació tant laboral com personal; una relació realment motivada pels interessos personals i els desitjos d'aconseguir una bona posició en el món acadèmic i periodístic en què ambdós personatges es mouen. Quan l'asturià arriba a València, no es conforma amb l'ascens en la seva carrera periodística, sinó que també s'interessa per la carrera docent i entra a la Escola Normal com a professor de Lògica i Psicologia. Poc després aconseguirà treballar com a professor adjunt d'Alcayde a la Facultat de Filosofia i Lletres i acabarà, amb el pas dels anys, com a encarregat interí de la càtedra d'Història de la Filosofia de la Universitat de València.

---

4 També sabem que va passar algun temps al Seminari de Valdedios, just abans de deixar la carrera religiosa.

5 Suposem que aquest pseudònim serà fruit del resultat de la unió de les tres primeres lletres del seu nom (Sab-ino) amb les dues inicials del seu cognom (Al-onso-Fueyo). D'aquesta operació, n'apareix el nom fictici que utilitzava per a signar els seus articles: *Sabal*.

6 Sabino Alonso Fueyo treballà per al diari falangista asturià *La Nueva España*. Recordem que Yela Utrilla era un cap de la Falange a Astúries i això el posicionaria com a personatge popular i conegut al cercle falangista asturià, circumstància que ens porta a pensar que és possible que l'elecció de director de tesi estigués condicionada pels fets ocorreguts durant la Guerra Civil, deu anys abans de trobar-se a l'àmbit universitari de Madrid.

En el terreny del periodisme, Alonso Fueyo era un personatge molt influent que podia ajudar a enaltir o injuriar algú. En el periòdic *Levante* va ser ascendit a la direcció després de deu anys com a subdirector. Es mantingué en aquest càrrec nou anys, fins que el 1962 el cridaren per a dirigir a Madrid el diari *Arriba*, que, com el *Levante*, formava part de la premsa oficial del Movimiento Nacional. Fent alguns càlculs respecte de les dates en què canvia de feina i sabent per una entrevista que li van fer a *Blanco y Negro* quants anys va estar en cadascun dels llocs de treball, podem intuir que va decidir traslladar-se a València el 1943, quan encara no havia acabat els doctorats de filosofia i dret a Madrid. Durant els anys que va viure a València, va guanyar dos dels tres premis més importants de la seva carrera: el premi José Antonio Primo de Rivera (1947) i el Jaime Balmes (1962).

La posició d'Alonso Fueyo en el diari *Levante* interessava a Alcayde, que després de la guerra havia perdut tota l'empenta. Alcayde necessitava estirar la seva popularitat acadèmica sense produir obres filosòfiques, ja que s'havia acomodada a la seva venerable posició i havia perdut tot l'interès per la investigació. Ara preferia escriure articles d'opinió i pròlegs que li donessin prestigi com a «autor consagrat» entre els filòsofs acadèmics del franquisme. Entenia que el fet que el busquessin per a escriure petites ressenyes era senyal del seu propi «èxit», ja que els escriptors que li demanaven la seva col·laboració ho feien pensant a donar un impuls als seus llibres avalats per la «fama» ja adquirida feia temps pel degà de filosofia de la Universitat de València. I aquest va ser el procediment seguit per Alonso Fueyo amb ocasió de la publicació de *Dios, otra vez. El mensaje de los seres*. A la portadella del llibre indica, just a sota del títol, que a dintre es troba un pròleg «del Dr. Alcayde».

La posició de poder del valencià en l'àmbit universitari atreia evidentment l'atenció de l'asturià, que, tot i haver triomfat en el periodisme, encara veia insatisfeta la seva carrera docent i la seva vocació filosòfica. Fueyo necessitava contactes a la universitat i Alcayde els necessitava als diaris per a publicar els seus articles. Així es van veure abocats a l'entesa a través d'interessos creuats. Ja podem entendre quins són els motius pels quals Alcayde i Fueyo establiren una intensa relació: l'un tenia el que l'altre desitjava.

Però ideològicament hi havia algunes diferències entre ambdós: Francesc Alcayde Vilar era molt més moderat en els terrenys polític i religiós que no Sabino Alonso Fueyo, que fou falangista ja abans de la Guerra Civil, militant d'Acción Católica i membre actiu en una campanya antimarxista, el 1931, motiu pel que fou jutjat i empresonat durant una curta temporada. Fou, en definitiva, un adepte de Franco, tot i que aquest no fos massa amable amb ell una vegada que van mantenir una conversa.

Sembla ser que una vegada que Franco va rebre en audiència Sabino Alonso Fueyo, quan aquest era director d'*Arriba*, el periodista asturià es queixà

de les pressions que rebia dels diferents sectors i famílies del Movimiento Nacional. Franco, davant d'aquestes paraules, el va obsequiar amb un consell: «*Fueyo* – contenen que Franco li va dir–, *usted haga como yo, no se meta en política...*»

Així, doncs, no ens estranyarà que a *El mensaje de los seres* –on, per cert, cita contínuament el seu director de tesi, Yela Utrilla –, arribi a fer una apologia hiperbòlica de les qualitats del cristianisme i proposi la religió catòlica com a solució dels problemes que, segons ell, el Renaixement ha portat a la societat moderna, justament per la idea de l'home com a ésser mesura de totes les coses, l'exaltació de la raó i l'arraconament de la fe. Aquest fragment que cito a continuació il·lustrarà perfectament el que he dit fins ara:

«Ja no existeix la idea aquella d'un ordre còsmic movent-se tranquil·lament segons lleis eternes. Déu passa a un segon terme; l'home viu d'esquenes al seu destí, i és per això que sorgeixen els conflictes, les guerres, el paganisme. La fallida, en definitiva, d'una cultura europea, perquè si la cultura és, segons Keyserling, "forma de vida com a immediata expressió de l'esperit", cal reconèixer que la vida entera del nostre continent ha estat profundament i emocionadament religiosa, espiritual. La fallida d'una cultura, si voleu; però no del cristianisme, que és universal, que és un conjunt de principis col·locats per sobre de les realitats humanes i al marge de qualsevol claudicació. Com que el món s'aparta de Déu, vingué el desastre. No ens resta cap altre recurs que tornar a Ell pel doble camí de la fe i la raó. En aquesta sàvia conjunció de raó i fe, resideix tot el nostre saber natural i sobrenatural de la Causa primera que governa l'Univers»⁷.

Altres èxits que convertiren Sabino Alonso Fueyo en un personatge de «renom» a dintre de la societat foren el premi Francisco Franco, que va aconseguir el 1965, quan dirigia el diari *Arriba*, on només duraria un any més, ja que després li van oferir el càrrec de Conseller d'Informació de l'ambaixada espanyola a Lisboa, el càrrec de Conseller Nacional de Premsa i la vicepresidència de l'Associació de la premsa de Madrid. A més, li donaren les condecoracions d'Alfons X el Savi i la Creu de l'ordre del mèrit Naval, Aeronàutic i Militar (aquesta, que va rebre de mans del ministre de l'exèrcit el 4 de maig de 1966, era una condecoració que s'atorgava també a civils, tot i mantenir explícitament un to castrense).

Fou conferenciant a l'Institut Espanyol de Londres, on parlà sobre la filosofia de Lluís Vives (tema que, si recordem, també havia tractat Alcayde Vilar), i a les universitats de Rio de Janeiro, Asunción i La Paz i als instituts de Cultura Hispànica de São Salvador da Baía, Portoalegre, Sao Paulo, Córdova i Mendoza. Va ser membre, a més de les institucions culturals que ja hem anomenat, de l'Instituto de Estudios Políticos, de la Institució Cultural d'Alfons el Mag-

7 Sabino Alonso Fueyo, *Dios, otra vez. El mensaje de los seres*. València: Guerri. 1946.

nànim (València), de l'Institut de Estudios Asturianos i, a Madrid, de l'Institut de Cultura Hispànica i de la Casa Hispano-Àrabe.

Bibliografia

- Alcayde Vilar, Francisco. *Sobre las emociones. Memoria doctoral 9 de mayo 1916*, Madrid: Imprenta Alemana, 1917
- *Las emociones* (3ª ed.), Madrid: Sucesores de de Rivadeneyra, 1922.
  - «Lògica i Política», *El Camí* 52 (4 de març de 1933).
  - *Contra el valencianisme. Discurs d'ingrés al Centre de Cultura Valenciana. Sessió d'apertura, dissabte 24 de febrer de 1934 al Paraninf de la Universitat de València*, València: Imprenta de la Semana Gráfica, 1934.
  - «Què és lo nostre?», *Lo Nostre* 4 (1 de maig de 1936)
  - «El concepto de nación según José Antonio. Discurso leído en la solemne apertura del curso académico 1939-1940», *Anales de la Universidad de Valencia*, any XVII, curs 1940-1941.
  - «Signo y valor de este acto. Cursillo de exaltación de los valores hispánicos: solemne sesión de clausura», *Anales de la Universidad de Valencia*, any XVII, curs 1940-1941.
  - «El Utilitarismo de Luís Vives», *Anales de la Universidad de Valencia*, any XVII, curs 1940-1941.
  - «Ofrecimiento a Juan Luís Vives», *Anales de la Universidad de Valencia*, any XVII, curs 1940-1941.
  - «Cultura y elegancia de Valencia», *Vértice. Revista nacional de la Falange Española* 55 (1942).
  - «Las pasiones como enlace entre el alma y el cuerpo», *Anales de la Universidad de Valencia*, any XXIV, curs 1950-1951.
  - «Variaciones fisiológicas en sujetos emocionales», *Revista de Psicología y Pedagogía* 2 (1951): 21-25.
  - «Teoría de la pintura del futuro», *Revista de Ideas Estéticas*, 68 (1959).
- Alonso Fueyo, Sabino. *Dios otra vez (El mensaje de los seres)*, València: Agebe, 1946.
- *Luís Vives y su examen de los ingenios*, València: Universitat de València, 1948.
  - *La experiencia políticojurídica en Saavedra Fajardo*, València: Publicaciones de la Academia de la Jurisprudencia y Legislación, 1948.
  - *Saavedra Fajardo: el hombre y su filosofía*, València: Guerri, 1949.
  - *Existencialismo y existencialistas*, València: Guerri, 1949.
  - *Platón en la formación del hombre moderno*, València: Guerri, 1949.
  - *Filósofos con Dios*, València: Guerri, 1952.
  - *Filosofía y Narcisismo*, València: Guerri, 1953.
  - *El periodismo, cátedra de cultura*, València: Sucesores de Vives Mora, 1955.

- *El drama del hombre actual*, València: Sucesores de Vives Mora, 1958.
- «Mensaje perenne de la filosofía tomista. Santo Tomás de Aquino, filósofo de la armonía», *El español* 129 (1945): 6.
- «Existencialismo español: Ortega y Gasset, Unamuno y Xavier Zubiri», *Saitabi* 9 (1949): 3-12.
- «Los filósofos existencialistas: Ortega y Gasset, Unamuno y Xavier Zubiri», *Educación* 3 (1950): 27-42.
- «Enseñanzas actuales de Platón. El platonismo en el pensamiento de Occidente», *Saitabi* 33-34 (1950): 158-164.
- «Juan Luís Vives en el paisaje cultural de nuestro tiempo», *Educación* 5 (1950): 19-34.
- «El existencialismo es humanismo», *Anales de la Asociación española para el Progreso de las Ciencias* (1955): 613-614.
- «Platón y los estudios totalitarios», *Anales de la Asociación española para el Progreso de las Ciencias* (1955): 845-847.
- «Nueva versión crítica de Sartre», *Índice* 133 (1960): 22.
- *Sol de Romances. Poemas*. [s.n.] Oviedo. 1938.
- Battle, Manuel. *Consideraciones sobre pedagogía jurídica*, Murcia: Universidad de Murcia, 1958.
- García, Sebastià - Salavert, Vicent. «L'ocupació de la Universitat de València el 1939 pel quintacolumnista Manuel Battle, catedràtic de Múrcia», *Afers* 3 (1986): 123-198.
- *L'ocupació franquista de la Universitat de València el 1939*, València: Afers, 2008.
- Nicolás Marín, Encarna. *Murcia durante la dictadura de Franco*, Murcia: La Verdad, 2002
- Serra, Xavier. «Francesc Alcaide Vilar, valentinicultor», *Afers* 55 (2006): 575-600.